

WILEY

The Scandinavian
Journal of Economics

Beskattningen av aktiebolag och ekonomiska föreningar

Author(s): Erik Lindahl

Source: *Ekonomisk Tidskrift*, Årg. 24, häft 11/12 (1922), pp. 173-204

Published by: Wiley on behalf of The Scandinavian Journal of Economics

Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/3472652>

Accessed: 27-06-2016 10:31 UTC

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at

<http://about.jstor.org/terms>

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content in a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and facilitate new forms of scholarship. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

Wiley, *The Scandinavian Journal of Economics* are collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *Ekonomisk Tidskrift*

Beskattningen av aktiebolag och ekonomiska föreningar.

Av Erik Lindahl.

I. Om juridiska personers beskattning i allmänhet.

Den rättsliga regleringen av vissa för flera individer gemensamma intressen underlättas ofta i hög grad, om ett enhetligt subjekt fingeras för desamma. Detta är anledningen till att lagstiftningen skapat en kategori rättssubjekt — bolag, föreningar, offentliga korporationer etc. —, som i verkligheten motsvaras av ett flertal fysiska individer.¹

Såsom subjekt för förmögenhetsrättigheter kunna dessa s. k. juridiska personer åläggas skatteplikt. Begreppet blir därigenom till nytta även för skattelagstiftningen. Det bör emellertid där användas med tillbörligt beaktande av att de ekonomiska tillgångar, varöver rättsligt sett en juridisk person självständigt förfogar, alltid på ett eller annat sätt komma fysiska individer till godo och att de skatter, varigenom dessa tillgångar minskas, alltså även i sista hand måste bäras av fysiska skattedragare. Som ett *medel* att nå dessa bakomstående intressenter — att tillgripas, när det är mindre lämpligt att direkt hos dem utkräva den skattebörda, som deras intressentskap skäligen kan anses förplikta till — bör beskattningen av juridiska personer betraktas.

I vilka fall är den berättigad från denna synpunkt?

Frågan har varit mest omtvistad, när det gällt att inom inkomstskattens ram träffa den ökning av *skatteförmågan*, som *bolag och ekonomiska föreningar* genom kontant utdelning bereda sina delägare. En

¹ »Den rättsliga regleringen hämtar analogi från det fall, att det finnes blott en enda intressent. Detta, att rättigheter eller förpliktelser, vilka ytterst äro att hänföra till ett flertal människor, knyts till ett något, som personifieras, finner sitt berättigande däri, att personifikationstanken ger en enhetlig synpunkt för bedömande av den personifierade företelsens rättsliga daning i olika avseenden.» E. Kallenberg, artikeln Juridisk person i Nordisk Familjebok.

inkomstbeskattning av dessa juridiska personer med motsvarande skattefrihet för bolagsmän och föreningsmedlemmar innebär tillämpning av en skattemetod, som kan ställas vid sidan av den vanliga indirekta och direkta beskattningen av de fysiska skattesubjekten. Under det att de indirekta konsumtionsskatterna träffa individerna genom en förhöjning av priset å konsumerade varor, de direkta inkomstskatterna åter tagas av den penninginkomst, som de uppburit, utkräves skatten i detta fall på ett ännu tidigare stadium, nämligen vid själva *inkomstkällan*. Liksom de andra skattemetoderna har även denna tredje metod — »stoppage-at-source income tax», som den kallats i England, där den mest praktiserats — sina förtjänster och svagheter. Bland förtjänsterna märkes särskilt effektiviteten: det är givetvis lättare att utkräva en skatt, när inkomsten finnes samlad på ett ställe, än när den flutit ut i de individuella strömfåroarna. Metodens största olägenhet är dess schematiska karaktär, som förhindrar ett smidigt anpassande av skattebördan efter den personliga förmågan. Dessa för- och nackdelar framträda i olika grad i olika fall. En avvägning av desamma beträffande nämnda inkomster från bolag och ekonomiska föreningar synes dock utfalla till förmån för en direkt beskattning av de fysiska inkomsttagarna. Å ena sidan är ju denna skatt ej mycket mindre effektiv än en skatt på de juridiska personerna, då de enskildas självdeklarationer kunna kontrolleras genom uppgifter från bolags- och föreningsstyrelser. Å andra sidan är den avsevärt mer rättvis. Bolags- och föreningsskatten möjliggör ej skattefotens gradering efter varje individs samlade nettointkomst, ej heller alltid det beskattningsbara beloppets nedsättning vid minskad skatteförmåga till följd av skuldsättning, stor familj etc., vilket blivit utmärkande för den moderna inkomstbeskattningen. En skatt på aktiebolagen är dessutom förknippad med den särskilda olägenheten, att den i ganska stor utsträckning kapitaliseras genom en sänkning av aktiernas marknadsvärde och alltså i koncentrerad form träffar de ursprungliga ägarna, under det att efterföljande köpare få mindre känning av skattetrycket.¹ Den personliga beskattningen undviker dessa och andra missförhållanden. Den utgår efter nettointkomsten och träffar var och en i förhållande till hans verkliga bärkraft.

En beskattning av den juridiska personens inkomster är däremot

¹ Då aktiernas marknadsvärde kan bestämmas som det diskonterade värdet av samtliga väntade utdelningar, är en separat bolagsbeskattning i och för sig ägnad att sänka aktievärdet i *samma* proportion, som den kan antagas minska framtida utdelningar. Om bolagsbeskattningen emellertid — såsom i vår äldre lagstiftning — förknippas med aktieägarnas skattefrihet för erhållen utdelning, ligger häri en stimulans till höjning av aktiernas värde, som *delvis* motväger den angivna sänkningen. Dock endast delvis: den skatt, som aktieägarna slippa ifrån, skulle utgått efter deras nettointkomst av aktier — utdelningen med avdrag för skuldräntor o. d. — och är alltså i regel avsevärt mindre än den skatt, som bolagen åläggas att betala.

ofta motiverad, när dessa komma intressenterna till godo genom förmåner, vilka ej såsom i förra fallet kunna med lätthet konstateras. Särskilt gäller detta beträffande *ideella föreningars och stiftelsers* förmögenhetsinkomster, i den mån de användas för fullföljandet av ideella syftemål. De fördelar av subjektiv natur, som därigenom beredas intressenterna och på sätt och vis höja deras skatteförmåga, då de bespara dem vidare utgifter för ifrågavarande ändamål eller åtminstone minska dessa utgifter,¹ kunna givetvis ej beskattas hos dem själva. Den ökning av bärkraften, som härvid föreligger, kan träffas endast genom en inkomstskatt på respektive juridiska personer. Principiellt sett böra därför ideella föreningar och stiftelser vara skattskyldiga för inkomst. Dock hindrar detta naturligtvis ej, att skattefrihet ibland kan vara motiverad av särskilda grunder. Den viktigaste synpunkten därvidlag är kanske den, att det för staten och kommunerna kan vara fördelaktigt att genom skattefrihet uppmuntra sådana juridiska personer, som bedriva allmännyttig verksamhet, lika väl som de genom direkta anslag befrämja dylik verksamhet. Förlusten av skattebeloppet bör i dessa fall mer än uppvägas av ett bättre tillgodoseende av ifrågavarande syftemål.² I vilken utsträckning skattefrihet är motiverad från denna synpunkt, beror framför allt på allmänintressets omfattning och kan därför ej generellt avgöras.³

¹ Praktiskt taget ligger frågan så, att då enskilda personer, som anslå avkastningen av ett visst kapital till främjandet av vissa allmänna syften, trots detta få skatta härför, skatteplikten ej bör kunna undvikas därigenom att kapitalet doneras till en förening eller stiftelse, som förvaltar det efter givarnas önskan. Individernas ekonomiska ställning förändras ej nämnvärt genom ifrågavarande transaktion. Deras totala skattebörda bör därför vara lika stor i de båda fallen.

² Jfr Betänkande i fråga om ideella föreningarnas skattskyldighet avgivet av särskilt tillkallade sakkunniga, Stockholm 1921, s. 61, där argumentet upptagits för att motivera skattefrihet för rent ideella föreningar: »Utgår man från att dessa föreningar helt använda sina ekonomiska resurser för allmännyttiga eller eljest oegennyttiga ändamål, vilkas fullföljande självfallet försvåras, i samma mån dessa resurser tagas i anspråk i skatteväg, måste det te sig som minst sagt tvivelaktigt, om det allmänna tillskyndas större nytta av den ifrågakommande skatteintäkten än av föreningens ohindrade verksamhet.»

³ Enligt gällande rätt (skatteförfordningen 5 § 2 mom. och bevillningsförfordningen 12 § 8 mom.) äro endast vissa särskilt angivna arter av samfund och inrättningar (kyrkor, akademier, vetenskapliga samfund, allmänna undervisningsverk, stipendiefonder, pensionsanstalter, sjuk- och fattigvårdsinrättningar) jämte s. k. fromma stiftelser frikallade från inkomstskatt. En utsträckning av skattefriheten, särskilt för de ideella föreningarnas vidkommande, vilka man haft svårt att inordna under någon av de i lagen nämnda kategorierna, har länge stått på dagordningen. Det kan dock ifrågasättas, huruvida man i det nyss angivna betänkandet ej gått för långt i denna riktning, då man där av praktiska skäl förordar skattefrihet för alla ideella föreningar utan undantag, alltså även för föreningar, som ej bedriva allmännyttig verksamhet utan bildats för syften, som det allmänna ej har något intresse av att befrämja. Den fiskaliska betydelsen av en dylik vidsträckt skattefrihet bör nämligen, även om den synes tämligen liten för närvarande, ej underskattas. När skattefriheten väl genomförts, kommer den antagligen att uppmuntra till talrikare och större donationer, varigenom så småningom

Beträffande de *offentliga korporationernas* egna inkomster av privat-ekonomisk natur ligger frågan något annorlunda än i de två föregående fallen. Om en kommun tack vare stora inkomster från domäner eller kapitalfonder kan debitera sina invånare lägre skatter än en annan kommun, så ha från statens synpunkt medlemmarna i den förra kommunen vid i övrigt lika omständigheter något större skattekraft än medlemmarna i den senare kommunen. För att utnyttja denna ökade skatteförmåga behöver staten emellertid ej ålägga kommunerna som juridiska personer att betala inkomstskatt för ifrågavarande inkomster. En lämpligare metod för uppnåendet av sagda syftemål är, att, såsom i Sverige, samtliga medel, som anslås till kommunala utgifter, lämnas skattefria — tillräckligt skäl härför är, att de till stor del tjäna även statsintressen —, och att avdrag alltså beviljas för erlagda kommunalutskylder vid inkomstdeklarationer till staten. Då personer inom rika kommuner med låg utdebitering få litet avdrag och därigenom större skatt till staten än personer inom fattiga kommuner, blir differensen i skatteförmågan hos resp. kommunmedlemmar på detta sätt i tillbörlig grad beaktad. Ett motsvarande avdrag för statsskatterna inom kommunalbeskattningen är däremot utan betydelse i detta avseende.

Vad slutligen angår efter *intresseprincipen* reglerade objektskatter, kan ej gärna ifrågasättas annat, än att de böra läggas på de juridiska personerna. Dessa skatter, för vilka vår kommunala fastighetsskatt utgör ett typiskt exempel, bestämmas ju av vissa objektiva förhållanden och äro i regel alldeles oberoende av intressenternas personliga förhållanden. Understundom kunna dock även här särskilda skäl tala för skattefrihet. Så äro hos oss de flesta av de ideella föreningar och stiftelser, som frikallats från inkomstskatt, även befriade från att erlagga kommunal fastighetsskatt för dem tillhöriga fastigheter, i den mån dessa ej lämna dem någon inkomst. Även staten är fortfarande befriad från kommunalskatt för fastigheter, som anses medföra ett gagn för de kommuner, inom vilka de äro belägna.^x — Samma synpunkter kunna i huvudsak tillämpas beträffande den *socialpolitiska* beskattning av konjunktur- och monopolvinster etc., som avser att överföra en del av dessa mindre berättigade förvärv till det

en allt större del av nationalförmögenheten undandrages skatteplikt. Det synes därför, som om en uppdelning av föreningarna i skattefria och skattskyldiga med hänsyn till den grad, i vilken de tillgodose allmännyttiga syften, skulle utgöra en mer framkomlig väg för frågans lösning, trots de av de sakkunniga häremot (s. 64) yttrade betänkligheterna.

^x Genom 1920 års provisoriska kommunalskattereform inskränktes statens förr synnerligen vidsträckt skattefrihet till att omfatta endast nationalparker, militära områden, allmänna platser samt byggnader för diverse förvaltningsändamål. Man har anledning förmoda, att resultatet av den förnyade prövning, som frågan kommer att underkastas vid det nuvarande provisoriets upphörande, skall bli en ytterligare inskränkning av statens kommunala skattefrihet. Den kommunala nyttan av en del av de nämnda statsfastigheterna (t. ex. exercisplatser) torde nämligen knappast motväga kommunens förlust i skatteintäkter.

allmänna. Även här är objektmomentet särskilt framträdande. Skatteplikten varierar mestadels endast efter inkomstens art och storlek och bör därför läggas på de juridiska personerna.

Resultatet av det ovan anförda kan sammanfattas i följande schema för skattskyldigheten beträffande de inkomster, som förmedlas genom juridiska personer:

Inkomsten förmedlas genom:	Skatteplikten åligger	
	de fysiska individerna:	de juridiska personerna:
1. bolag och ekonomiska föreningar	inkomstskatter	objektskatter
2. ideella föreningar och stiftelser	—	inkomstskatter och objektskatter
3. stat och kommuner	—	objektskatter

Hur stor bör skatteplikten vara i respektive fall?

Vid inkomstbeskattningen — vare sig den gäller fysiska individer såsom bolagsmän och medlemmar i ekonomiska föreningar eller juridiska personer såsom ideella föreningar och stiftelser — bör skattskyldigheten ej omfatta medel, som den juridiska personen erhållit genom direkta tillskott från sina intressenter. Ty antingen ha dessa karaktären av donationer eller andra kapitalinbetalningar, vilka enligt allmänna regler böra vara fria från inkomstskatt, eller ock utgöras de av mera reguljära bidrag (exempelvis medlemsavgifter till en förening), som utgå ur intressenternas inkomster och sålunda redan ha blivit beskattade i vederbörlig ordning. Om ifrågavarande medel avsätts till en fond, blir räntan på denna däremot av beskattningsbar natur, enär denna inkomst betecknar ett tillskott till intressenternas skattekraft, som ej förut beskattats. Av samma skäl bör skatteplikt presumeras för sådan inkomst, som en juridisk person förvärvar genom ekonomisk verksamhet i egentlig mening. Hur beskattningen av dessa två inkomstkategorier närmare bör anordnas, är emellertid en fråga, som först från fall till fall kan besvaras.

Även beträffande de juridiska personernas objektbeskattning stöter man på problem, som tarva en särskild utredning. Visserligen behövas här principiellt sett ej några särskilda bestämmelser för de juridiska personernas vidkommande, då objektskatterna till sin natur äro relativt oberoende av om en juridisk eller fysisk person står bakom skatteobjekten. Men då hela objektbeskattningen till stor del ännu är en olöst fråga, till vilken man måste taga ställning, ligger praktiskt taget kanske den största

svårigheten beträffande de juridiska personernas beskattning just på detta område.

De viktigaste av de speciella spörsmål, som härmed berörts, skola i det följande upptagas till granskning, i den mån de hänföra sig till aktiebolag och ekonomiska föreningar, med utgångspunkt från den lösning, som givits dem i den svenska skattelagstiftningen.

2. Aktieägarnas inkomstbeskattning och aktiebolagens B-skatt.

Inkomstbeskattningen av aktieägare¹ är inriktad på att utnyttja deras skatteförmåga. I det föregående har antagits, att den *utdelning*, som de erhålla från bolaget, bestämmer denna förmåga och därför även bör vara avgörande för skattskyldigheten. En omtvistad fråga är emellertid, om ej deras andel i bolagets *vinst* för året, oavsett om denna utdelas eller ej, utgör ett bättre mått på bärkraften och därför bör läggas till grund för beskattningen.

När med 1902 års supplementära inkomstskatt en personlig beskattning av aktieägare infördes i vårt land, löstes frågan i den förra riktningen.² Även i 1910 års förordning om inkomst- och förmögenhetsskatt anslöt man sig till uppfattningen, att aktieägarna voro skattepliktiga endast för erhållen utdelning. År 1919 infördes emellertid på regeringens initiativ, sedan andra lagförslag i samma riktning förkastats av riksdagen,³

¹ »Aktieägare» anses i det följande inbegripa även »lottägare i solidariskt bankbolag», då dessa två arter av bolagsmän i det stora hela likställts inom vår senare skattelagstiftning.

² Om aktieägarers personliga skattskyldighet för erhållen utdelning stadgades visserligen redan i 1810 års bevillningsförordning, vilken var radikal oeh nydanande i detta som i andra avseenden. Reaktionen kom emellertid redan 1812, då skatten flyttades till bolagen. Anmärkas bör dock, att även under den följande tiden, då i regel endast bolagen voro skattepliktiga, skattskyldigheten till en början begränsades till utdelad vinst. Först genom 1848 års bevillningsförordning blev beträffande bankerna och genom 1855 års bevillningsförordning beträffande andra bolag årsvinsten eller »årliga behållningen», som uttrycket då löd, norm för bolagsskatten.

³ Redan vid 1911 års riksdag — då aktiebolagen medgavos rätt att taga hänsyn även till reservfonden vid beräkningen av den vinstprocent, efter vilken skatteprogressionen regleras — yrkade reservanter inom bevillningsutskottet åtgärder i analogi med de enskildas förmögenhetsbeskattning, varigenom de väl konsoliderade bolagens större skattekraft skulle utnyttjas i tillbörlig grad. Samma syfte hade en motion år 1913 om beskattning av gratisaktier. Vid 1918 års riksdag återupptogs frågan av regeringen. I stället för en skatt på gratisaktier, som endast ofullständigt och ojämnt träffade bolagens fonderade vinstmedel, föreslog finansministern skärpta bestämmelser beträffande vinstprocentens beräkning — reservfonden skulle ej få upptagas till mer än 50 % av aktiekapitalet — samt dessutom inkomstbeskattning av fonderade vinstmedel, som vid bolags upplösning tillskiftas delägare. Då ej heller detta förslag vann riksdagens bifall, tillkallades särskilda sakkunniga för frågans utredning. Dessa avgåvo den 20 mars 1919 sitt betänkande (bil. 7 till proposition nr 259 år 1919), vars viktigaste resultat just var den i texten nämnda B-skatten.

aktiebolagens s. k. *B-skatt* till staten för fonderade vinstmedel, vilken är ett tydligt utslag för den senare åsikten. Aktieägarna betraktas som principiellt skattskyldiga för hela årsvinsten. Men då det är förenat med vissa praktiska svårigheter att personligen beskatta dem för vinst, som ej utdelas,¹ fann man på den utvägen att komplettera utdelningens beskattning hos bolagsmännen med en särskild skatt på bolagen för den återstående fonderade delen av vinsten. Tillsammans skulle dessa båda skatter träffa den totala vinsten för året. En konsekvens härav är, att B-skatten restitueras, i den mån fonderade vinstmedel utdelas i vanlig ordning och därvid beskattas hos aktieägarna.

Någon saklig motivering i själva principfrågan innehåller ej den motivering, som lämnats för B-skatten. Däri tages helt enkelt för givet, att, då »aktieägarers vinst är densamma, vare sig utdelning sker eller ej», den på honom belöpande andelen av bolagets årsvinst bestämmer hans skatteförmåga, och att skattskyldighetens begränsning till erhållen utdelning därför skulle innebära en otillbörlig skattelindring.² Riktigheten av denna premis kan emellertid med fog ifrågasättas.

Obestriddigt är visserligen, att ett aktiebolags vinst betecknar en motsvarande vinst för aktieägarna, även om den helt eller delvis innehålls hos bolaget. Detta följer som en omedelbar konsekvens av den i det föregående hävdade uppfattningen av de juridiska personerna som rättsliga fiktioner utan realekonomisk motsvarighet.³ Härav får man emellertid ej

¹ »Redan nu torde det förekomma, att en ekonomiskt mera uthållig majoritet bland aktieägarna i ett bolag besluta innehålla utdelningen år efter år för att förmå de mindre aktieägarna, vilka hava svårare att undvara den årliga räntan å sitt kapital, att slutligen sälja sina aktier, understundom till underpris. Förvisso komme sistnämnda aktieägare i en än sämre ställning, om de bleve skyldiga att årligen betala skatt för en inkomst, som ej vore åtkomlig för dem.» Promemoria inom finansdepartementet; se nyss angivna betänkande s. 25.

² Se det förut citerade betänkandet. S. 30 anföres följande yttrande av departementschefen: »Såsom förut framhållits, är det en inkonsekvens att, medan i ett bolag, där vinsten helt eller delvis utdelas till aktieägare, som eventuellt placera sina vinstandelar i andra företag, dessa aktieägare bli underkastade beskattning, varemot i ett annat bolag, där vinsten får stå inne och göras räntebärande i bolaget, aktieägarna undgå beskattning för vinsten. Vare sig all vinsten utdelas eller, genom en fondering, bolagets tillgångar och i följd därav även aktiernas värde ökas år från år, har aktieägaren egentligen haft samma förmögenhetstillskott och borde följaktligen även beskattas lika för båda fallen». Även för de sakkunniga är frågan lika avgjord (s. 52): »Då en ökad fondering jämväl från rationell beskattningssynpunkt måste anses innebära en ökad skatteförmåga, lära berättigade invändningar icke kunna göras emot att denna av staten tages i anspråk, vare sig en sådan strävan säges äsyfta utsträckt dubbelbeskattning eller, riktigare, betraktas allenast som ett rättvist avvägande av skattebördan efter skattekraften.»

³ I Sverige har särskilt prof. Davidson (i sina många uppsatser om bolagsbeskattningen i denna tidskrift) påvisat identiteten mellan ett aktiebolags inkomster och delägarnas inkomster från bolaget. Se i synnerhet årg. 1919, s. 15 ff., där ett par tyska författares uttorkningar av den motsatta åsikten upptagas till prövning. Uppfattningen av aktiebolagen som fristående ekonomiska

draga den slutsatsen, att årsvinstens storlek även utgör det adekvata måttet på aktieägarnas skatteförmåga. Den därvid underförstådda satsen, att en persons skatteförmåga bäst avläses i den inkomst, som han förvärvar under en viss period, är nämligen riktig endast med vissa viktiga modifikationer. Redan Mill har påpekat, att en person, som anser sig böra avsätta en del av sin inkomst för framtida behov, har mindre skatteförmåga än en person med lika stor inkomst, som utan risk för framtiden kan anslå hela dess belopp till ifrågavarande periods konsumtion.¹ Med utgångspunkt härifrån har sedan flerstädes inom finansteorien gjorts gällande, att sparad inkomst bör behandlas skonsammare än konsumerad inkomst, och att dess beskattning om möjligt bör uppskjutas till dess att den konsumeras.² Att denna princip gäller även beträffande aktieägare, d. v. s. att fonderade medel inom bolagen ej böra beskattas, förrän de utdelas, och att alltså ej årsvinsten utan utdelningen bör tagas till norm vid aktieägarnas beskattning, torde framgå av följande (med avsikt starkt stiliserade) exempel.

Antag, att två aktiebolag, A och B, som under normala förhållanden intjäna och utdela 10,000 kr. om året, under högkonjunkturen 1915—1920 skulle kunnat höja årsutdelningen till 20,000 kr., om de varit fria från skatt (alt. I). Bolaget A har under dessa år haft en permanent årsvinst av 20,000 kr., som oavkortad utdelats. För bolaget B däremot blev år 1915 ett ovanligt gott år med en årsvinst på 120,000 kr. Av denna fonderas 100,000 kr., och tack vare 10 % avkastning på detta kapital blir årsvinsten under de följande fem åren 20,000 kr. 1921 kommer konjunkturuomslaget. Bolaget A:s vinst och utdelning sänkes till 10,000 kr. För bolaget B blir nettoförlusten 90,000 kr. Denna täckes av de från år 1915 sparade vinstmedlen, vilkas återstod utdelas, då rörelsen under de följande åren beräknas lämna normal vinst. Om under dessa år all aktieutdelning beskattats med 10 % (alt. II), skulle båda bolagen — för enkelhetens skull antages skatten direkt pålagd dessa — träffats lika hårt: deras utdelning skulle reducerats till 18,000 kr. åren 1915—1920 och till 9,000 kr. de övriga åren. Om i stället införes en tioprocentig skatt på den faktiska årsvinsten (alt. III), blir resultatet detsamma för A men synnerligen försämrat för B. Den stora vinsten år 1915 träffas nämligen av en skatt på 12,000 kr., varför antagligen högst 90,000 kr. av densamma fonderas. Till följd av denna minskning av det investerade

subjekt med självständig skatteplikt har i Tyskland otvivelaktigt utövat ett ganska stort inflytande på bolagsbeskattningen (se t. ex. finansminister Miquels motivering av densamma år 1890).

¹ Mill, *Principles*, Bk V, Ch. 2, § 4.

² Se härom mitt arbete *Die Gerechtigkeit der Besteuerung*, Lund 1919, s. 213 ff. Jfr även C. Carleson, *Plan till s. k. lyxbeskattning*, utarbetad på offentligt uppdrag, Stockholm 1918, och E. Heckscher, *Gammal och ny ekonomisk liberalism*, Stockholm 1921, s. 57.

kapitalet reduceras vinsten under de följande fem åren till 19,000 kr; sedan skatt erlagts härför, återstå endast 17,100 kr. till utdelning. 1921 slipper bolaget visserligen ifrån beskattning, men sedan årets förlust blivit täckt, finnes ingenting kvar att utdela. Bolagens ställning i respektive fall blir alltså följande (siffrorna ange kronor):

<i>Bolag A:</i>	1914	1915	1916—1920	1921	1922
Årsvinst	10,000	20,000	20,000	10,000	10,000
Utdelning enligt alt. I	10,000	20,000	20,000	10,000	10,000
» » » II	9,000	18,000	18,000	9,000	9,000
» » » III	9,000	18,000	18,000	9,000	9,000
<i>Bolag B:</i>					
Årsvinst (enligt alt. I) .	10,000	120,000	20,000	— 90,000	10,000
Utdelning enligt alt. I	10,000	20,000	20,000	10,000	10,000
» » » II	9,000	18,000	18,000	9,000	9,000
» » » III	9,000	18,000	17,100	—	9,000
Skilln. mellan II o. III	—	—	900	9,000	—

Under förutsättning att äganderätten till aktierna ej förändrats, måste vid i övrigt lika omständigheter skatteförmågan hos aktieägarna i de båda bolagen ha varit lika stor under ifrågavarande period. De ha ju erhållit samma inkomst av sina aktier, och bolagens ställning vid periodens slut är för övrigt likartad. En beskattning av den faktiska årsvinsten (alt. III) träffar emellertid aktieägarna i det fonderande bolaget (B) avsevärt hårdare än aktieägarna i det andra bolaget (A). Merbelastningen, som i vårt exempel under några år uppgick till 900 kr. och under ett år t. o. m. till 9,000 kr., beror dels därpå, att skatten minskar fonderingen och därigenom medför en minskning av de följande årens vinst som ett extra onus för skattedragarna, dels därpå, att aktieägarna få skatta även för vinst, som sedan går förlorad och alltså endast med räntan under mellantiden gagnat dem. Under sådana våldsamma konjunkturväxlingar, som förekommit under de senaste åren och lagts till grund för det ovanstående exemplet, blir denna merbelastning särskilt framträdande. Den gör sig emellertid märkbar även under mer normala förhållanden. Kapitalbildningen försiggår ju aldrig i samma tempo inom alla bolag, och fonderade vinstmedel kunna förloras även under lugna tider.¹ Årsvinsten ger därför ej

¹ Då bolag med små reservfonder i allmänhet avsätta en större del av årsvinsten för framtida disposition än bolag med stora fonder, kommer den angivna skatteökningen — såsom den av Sveriges Industriförbund m. fl. utsedda skattedelegationen med rätta anmärker (se bil. 9 till prop. n:r 259 år 1919, s. 3) — att i första hand gå ut över de mindre bärkraftiga bolagen. Ursprungligen var det emellertid de väl konsoliderade bolagens större skattekraft, som man ville utnyttja (jfr ovan s. 178 not 3). Då det verkliga resultatet av

ett allmängiltigt uttryck på aktieägarnas skatteförmåga. En beskattning av utdelningen träffar däremot, som exemplet tydligt utvisar, alla aktieägare lika hårt. Den påtalade skattelindringen för aktieägare i fonderande bolag är därför endast skenbar.¹ Den fonderade vinsten blir ju beskattad i vederbörlig ordning, i den mån den sedermera utdelas. Om den skulle neutraliseras genom senare förluster, bli aktieägarna visserligen skattefria, men detta är givetvis fullt berättigat. Så länge den åter utgör verklig kapitalökning, förhöjer den aktieägarnas skatteförmåga endast med det belopp, varmed kapitalets avkastning ökar utdelningen, och härför erlägges ju även skatt. En efter utdelningen reglerad beskattning synes därför, under den ovan angivna förutsättningen, medföra en likmässig belastning av den verkliga bärkraften.

Om aktierna i bolaget B under något av åren 1915—1920 byta ägare, skulle man kanske såsom en olägenhet hos den nyss förordade skattemetoden (alt. II) vilja framhålla, att säljarna, vilka genom aktiernas värdestegring kontant tillgodogjorde sig den stora vinsten från år 1915, ej få skatta härför, under det att de nya ägarna under år 1921 beskattas för utdelning, som i verkligheten utgör partiell återbetalning av erlagd köpeskillning.² Denna invändning saknar otvivelaktigt ej ett visst berättigande, men dess betydelse bör ej överskattas. I en del fall, då fonderade vinstmedel utdelas, sedan aktierna växlat ägare, ha nämligen kontrahenterna antagligen räknat med denna eventualitet. Till följd av bolagets karaktär och ekonomiska ställning bör det för dem ha framstått såsom sannolikt, att utdelning kommer att äga rum. Under hänvisning till att denna därvid kommer att beskattas i vanlig ordning ha köparna alltså kunnat genom reduktion av köpeskillingen överflytta skatten på säljarna. I dessa fall föreligger därför ej någon orättvisa. Men hur är det i de fall, då (såsom i exemplet) den fonderade vinstens utdelning kommer helt oväntat för de nya ägarna? Gentemot säljarnas skattefrihet torde vara mindre att anmärka. Då den ifrågavarande vinsten varit av sådan beskaffenhet, att dess stadigvarande fondering inom bolaget förefallit san-

B-skatten alltså är den raka *motsatsen* till det önskade, förvånas man ej över att finansministern endast med tvekan (se prop. n:r 259 år 1919, s. 54) gjorde förslaget till sitt eget.

¹ Jfr Seligman, *Essays in Taxation*, 8. ed. London 1917, s. 243—244: »Thus it has been contended that this tax (on the dividends) fails to reach the profits which are not divided but which are simply put into the reserve fund; and some commonwealths have even sought to obviate the supposed difficulty by providing that the tax should apply to the dividends, whether declared or merely earned and not divided. This objection, however, is not of great importance; for even if the undivided earnings are not taxed, they go into the reserve or surplus fund; and as this increases the corporate capital, it must in the long run lead to increased earnings on the larger capital. Since the surplus cannot be increased indefinitely, it will ultimately find its way to the shareholders as dividends, and thus become liable to the tax.»

² Se Davidson, *Ekonomisk Tidskrift* 1919, s. 22.

nolik, har den för dem antagligen inneburit ett verkligt kapitalförvärv. Och då kapitalförvärv endast med räntan på kapitalet påverka skatteförmågan, böra de principiellt vara fria från inkomstskatt.¹ De fonderade medlens beskattning hos de nya ägarna är däremot en orättvisa, som, efter vad vi sedan skola visa, beror på den praktiska svårigheten att frångilja utdelning av kapitaltillgångar från begreppet beskattningsbar utdelning. Denna svaghet hos vår metod förringar dock ej väsentligt dess värde i förhållande till den andra metoden. Dels torde de ifrågavarande fallen höra till de sällsynta undantagen, dels är den andra metoden i dessa fall behäftad med en analog svaghet, i det att den medför kapitalvinstens beskattning hos de ursprungliga aktieägarna, ehuru den även hos dem bort vara skattefri.

Som försvar för B-skatten kan ej anföras, att kapitalbildningen beskattas inom andra områden och därför ej bör undgå beskattning, när den verkställes inom bolagen.² Principen om sparmedels lindrigare beskattning har nämligen i stort sett vunnit praktiskt erkännande även inom den svenska skattelagstiftningen. Det viktigaste beviset härför är, att inkomst av arbete, vilken såsom mera osäker och mindre stadigvarande än inkomst av förmögenhet måste antagas i större utsträckning bli reserverad för framtida behov, beskattas lägre än den fonderade inkomsten, vilken ju även träffas av den supplementära förmögenhetsskatten.³ Att principen ej erhållit en mera detaljerad tillämpning, får i övervägande grad tillskrivas praktiska svårigheter och bör därför ej betraktas som ett hinder för dess genomförande i sådana fall, då detta ej är förknippat med några olägenheter. Skattefrihet för sparad inkomst kan knappast ge anledning till missbruk, om sparmedlen kunna beskattas, i den mån de sedermera konsumeras. Det viktigaste av de fall, då detta är möjligt, föreligger just beträffande aktiebolagens fonderade vinstmedel. Dessa kunna nämligen ej konsumeras av bolagsmännen utan att först såsom utdelning å aktier ha kommit inför skattemydigheternas ögon.

Därtill kommer en annan omständighet. Om utdelningen tages till norm för beskattningen, fortgår sparandet inom bolagen åtminstone i samma tempo, som om någon skatt ej erlades. Utdelningen av ett sparat kapitals avkastning förringas ju av en proportionell beskattning med samma procent,

¹ Om säljaren förvärvat aktierna genom köp eller byte och ägt dem mindre än fem år, beskattas han för realisationsvinst. Denna omständighet lämnas emellertid här ur räkningen, då vår nuvarande realisationsvinstbeskattning såsom en beskattning av kapitalförvärv till stor del faller utanför en rationell beskattning efter förmågan. Den kan i stället försvaras som en extra socialpolitisk beskattning av lättfånget förvärv.

² Jfr det förut anförda betänkandet (bil. 7 till prop. n:r 259 år 1919), s. 30—31.

³ Denna motivering av den supplementära förmögenhetsskatten förekommer redan i 1894 års betänkande angående inkomstbevillning (s. 117), där denna skatteform för första gången framfördes.

varmed kapitalet självt skulle reducerats, om det omedelbart utdelats. Den effektiva räntefoten blir alltså oförändrad. (När beskattningen är progressiv, blir räntefoten t. o. m. *högre* än förut.) Vid en förvärvsbeskattning blir det annorlunda. I vårt exempel antogs en fondering på 100,000 kr. bli förräntad med 10,000 kr. om året. En tioprocentig skatt på årsvinsten minskar sparkapitalet till 90,000 kr. och dess avkastning till 8,100 kr. Den effektiva räntefoten har alltså sjunkit från 10 till 9 %. Givetvis kommer en dylik sänkning av den faktiska räntan att i någon mån betaga aktieägarna lusten till att spara — i exemplet bortsågs tills vidare därifrån —, så att de minska fonderingen inom bolaget i *större* proportion, än skatten reducerat vinsten.

Vid tidpunkten för B-skattens införande föll det sig naturligt att tillmäta denna farhåga mindre vikt med hänsyn till den stora omfattning, i vilken aktiebolagens stora vinster under krigsåren hade använts till att stärka deras fonder. För närvarande, då konjunkturen slagit om, är synpunkten däremot i hög grad aktuell. Från många håll påyrkas återgång till de indirekta konsumtionsskatterna, just med hänsyn till att beskattningen ej skall motverka det samhällseliga sparandet. Med ännu större rätt kan man kräva genomförandet av alla reformer i denna riktning, som äro möjliga på den direkta inkomstskattens grundval. B-skattens slopande och återgång till utdelningen som norm för aktieägarnas skattskyldighet är kanske det reformkrav, som härvid är lättast att genomföra. Skatten saknar tradition i vår lagstiftning. Förlusten för statskassan blir obetydlig, i synnerhet under nuvarande depressionstider. Dessutom slipper man det invecklade restitutionsförfarandet vid efterföljande utdelning till aktieägarna av fonderade vinstmedel.

Den angivna reformen förutsätter emellertid en revision av begreppet *beskattningsbar aktieutdelning*. Såsom mått på aktieägarnas skatteförmåga och norm för deras skattskyldighet tarvar detta begrepp några närmare bestämmingar, som här i korthet skola antydas. För det första gäller det att fixera begreppet aktieutdelning, för det andra att frångå sådana utdelning, som ej bör vara beskattningsbar.

För att verklig *utdelning* å aktier skall anses föreligga, fordras, att tillgångar, som förut tillhört bolaget, d. v. s. bolagsmännen gemensamt i proportion till deras aktier, särskilts från denna gemensamma besittning och uppdelats på aktieägarna.¹ Såsom utdelning i denna bemärkelse torde kunna rubriceras alla kontanter och värdepapper med undantag endast

¹ Jfr E. Treffenberg, Om beskattning av s. k. *gratisaktier*, Ekon. Tidskr. 1918, s. 55: »Vad menas med utdelning å aktier? Vi torde här kunna nöja oss med att säga, att därmed menas en överföring av tillgångar från bolaget till aktieägarna enligt de grunder, som äro bestämda i lag eller bolagsordning. Utdelning innebär en utgift för bolaget och en inkomst för aktieägaren, därför kan denne inkomstbeskattas för utdelningen.»

för nya aktier i det egna bolaget, som utan ersättning utlämnas till delägarna i förhållande till deras aktieinnehav.¹ Undantaget beträffande de s. k. *gratisaktierna* beror därpå, att här föreligger endast en omplacering av fonderna inom bolaget — aktiekapitalet har ökats på andra fonders bekostnad —, som egentligen är raka motsatsen till utdelning, då »genom överföringen av vinstmedlen till aktiekapitalet medlen bindas hos bolaget på det säkraste sätt, som över huvud är möjligt».² Av anförda skäl ha i Sverige³ och flerstädes i utlandet gratisaktier⁴ ej beskattats såsom inkomst. Den opposition, som understundom, framför allt under krigsåren, framkommit mot denna skattefrihet, torde i huvudsak bottna i den förut kritiserade uppfattningen, att kapitalbildningen inom bolagen ej bör undgå inkomstskatt. De fonderade vinstmedlen borde beskattas, menade man, om ej förr, så åtminstone, när de träda öppet i dagen såsom nya aktier i företaget.⁵ Till den förut givna kritiken bör här endast tilläggas, att en dylik beskattning, om den verkade retroaktivt, skulle bli i hög grad ojämn och orättvis, samt, om den endast åsyftade framtida gratisaktier, skulle bli skäligen meningslös, då den endast skulle förhindra dylika aktiers utsläppande.⁶

Även om verklig aktieutdelning föreligger, bör densamma emellertid ej alltid vara *beskattningsbar*. Av samma skäl, som fonderingar inom bolagen ej böra beskattas, borde principiellt sett inkomstskatt ej heller erläggas för sådan utdelning, som har karaktären av kapitalutbetalning. Härmed åsyftas större engångsutbetalningar, som aktieägarna ej kunna

¹ I den mån aktieägarna få teckna nya aktier till ett pris under kursvärdet, bör fallet bedöma analogt med att gratisaktier utsläpps.

² Treffenberg, på anf. st. s. 56.

³ Enligt prejudikat från år 1904 (Rettig, Samling av kungl. resolutioner, X: 102). — En år 1913 av V. Rydén väckt motion om beskattning av bl. a. gratisaktier avstyrktes av bevillningsutskottet med följande motivering: »En aktie medför enligt sitt begrepp allenast rätt till en viss kvotdel av bolagets behållna tillgångar. Kvoten ändras ej därigenom, att aktieägaren i stället för en aktie får flera, som tillsammans förete ett högre nominellt värde än den förra. De nya aktierna tillföra icke aktieägarna något nytt värde och företräda ej annan tillgång, än redan de gamla aktierna gjort, utan innebära så att säga blott en klyvning av dessa senare.» Betänkande n:r 39 år 1913, s. 6.

⁴ Om ett bolag i stället för gratisaktier utdelar sina egna obligationer till aktieägarna, böra dessa däremot beskattas. En obligation utgör nämligen ett löfte om en bestämd framtida utbetalning, och bolaget har alltså med denna utdelning fränhänt sig dispositionsrätten över vissa bestämda tillgångar.

⁵ Resonemanget förekommer i olika variationer. Jfr t. ex. Zukerman, »Are Stock Dividends Income?», i Journal of Political Economy 1920, s. 593: »Here is the real essence or the usual stock dividend. It is income reinvested in the stock of the corporation making the distribution.»

⁶ Ehuru systemet med gratisaktier understundom missbrukats för att stimulera aktiekurserna, torde det i huvudsak vara av hälsosam natur, då det stadigvarande binder kapitaltillgångar hos bolaget.

konsumera utan att försämra sin ekonomiska ställning, och vilka därför få antagas bli investerade på nytt. I praktiken måste dock skattefriheten begränsas till sådana fall, då utdelningens kapitalartade natur tydligt framgår av vissa objektiva kriterier. De arter av utdelning, för vilka skattefrihet kan ifrågasättas, skola i det följande granskas från denna synpunkt, varvid skall visas, att ganska snäva gränser måste dragas för skattefriheten:

1) Utdelningen utgör återbetalning av i bolaget insatt kapital. Enligt svensk rätt är det härvid huvudsakligen fråga om kapital, som inbetalts vid aktieteckning och som hänförts antingen till aktiekapitalet eller, i den mån högre belopp än det nominella erlagts, till reservfonden.¹ Dylikt kapital får ej utdelas till aktieägarna annat än i samband med aktiekapitalets nedsättning² eller bolagets likvidation. I båda fallen bör sådan utdelning givetvis vara fri från inkomstskatt. Att så även är fallet hos oss, framgår visserligen ej otvetydigt av författningen³ men har, vad angår utdelning vid bolags upplösning, fastslagits genom ett yttrande av departementschefen vid ärendets föredragande i statsrådet⁴ och beträffande utdelning under bolagets bestånd genom ett av riksdagen godkänt uttalande av bevillningsutskottet⁵.

2) Utdelningen bestrides av medel, som för bolagets vidkommande utgjort skattefritt kapitalförvärv. Av denna karaktär äro framför allt realisationsvinster vid föryttring af fast eller lös egendom, varmed bolaget

¹ Enligt aktiebolagslagen § 48 är aktieägare ej pliktig att tillskjuta något, sedan full betalning erlagts för aktier (för lottägare i solidariska bankbolag gälla naturligtvis andra bestämmelser). Enligt § 53 skall överbetalning för aktierna läggas till reservfonden.

² Aktiebolagslagen § 54.

³ I de till inkomstskatteförfordningen fogade särskilda anvisningarna till ledning vid taxeringen, 4:o, förekommer nämligen följande stadgande: »Såsom beskattningsbar utdelning från aktiebolag eller solidariskt bankbolag upptages det belopp, som delägaren nästföregående år uppburit eller ägt uppbära i utdelning från bolaget, utan hänsyn till vilka bolagets tillgångar som använts till utdelningen.»

⁴ Se prop. n:r 88 år 1910, s. 188: »Med utdelning i förslagens bemärkelse kan icke, synes det mig, förstås annan utdelning än den, som äger rum under bolagets verksamhet; och är sådan utdelning givetvis, oberoende om därtill använts kapitaltillgång eller årsvinst, beskattningsbar hos delägaren. Är åter fråga om utbetalande till delägare av delägares andel i bolagets kapitaltillgångar i sammanhang med bolagets upplösning, föreligger icke någon utdelning i ovan angivna bemärkelse. Om delägaren därvid skulle göra en vinst, är beskattningen av denna vinst beroende av de allmänna reglerna för beskattning av vinster av tillfällig natur.»

⁵ Se bevillningsutskottets betänkande n:r 39 år 1913, s. 4: »Med avseende å den omfattning, i vilken aktieutdelning under ett bolags bestånd bör beskattas, torde vara ostridigt, att så icke skall ske beträffande utdelning, som utgör återbetalning av det till bolaget för aktier inbetalda kapital, aktiekapital jämte den del av reservfonden, som vid emission av nya aktier uppkommit genom högre inbetalning för aktierna än deras nominella värde.»

ej drivit yrkesmässig handel, och som varit i bolagets besittning öfver tio respektive fem år. Böra dessa vinster vara skattefria, även när de utdelas till aktieägarna? Prof. Davidson synes hylla denna uppfattning.¹ Utgående från att identitet föreligger mellan aktiebolagets inkomst och delägarnas inkomster från bolaget kommer han nämligen till den slutsatsen, att aktieägarna böra beskattas endast för utdelning, som i bolagets hand varit beskattningsbar. Även om detta resonemang är riktigt för en del fall, förefaller det ej vara absolut bindande. Identiteten mellan bolagets inkomster och delägarnas inkomster från bolaget hindrar nämligen ej, att inkomst, som varit skattefri hos bolaget, i vissa särskilda fall bör beskattas hos bolagsmännen, liksom det i andra fall kan vara lämpligt, att inkomst, som varit beskattningsbar hos bolaget, lämnas skattefri hos delägarna. Bolagsmännen äro nämligen de verkliga skatdragarna, och skattskyldigheten bör bedömas från deras synpunkt, även om resultatet i något undantagsfall därvid skulle avvika från den lösning, som skulle ges frågan från bolagets synpunkt. Ett dylikt undantagsfall synes föreligga beträffande aktiebolags realisationsvinster. Skattefriheten för dessa betingas nämligen därav, att den föryrtrade egendomen varit i säljarens besittning en viss minimitid. Nu kan det mycket väl inträffa, att ett bolag med vinst säljer egendom, som det ägt den lagstadgade tiden, men att många aktieägare, som varit med om värdestegringen och i utdelning fått uppbära sin andel av vinsten, ägt sina aktier mindre än fem år. Trots att en dylik realisationsvinst varit skattefri från bolagets synpunkt, bör den beskattas hos ifrågavarande aktieägare. Eljest skulle den inkonsekvensen uppkomma, att realisationsvinsten beskattades till fulla beloppet, om bolagsmännen sålde sina aktier strax före utdelningen till då gällande högre aktievärde, och att den bleve helt och hållet obeskattad, om aktieägarna dröjde med försäljningen och i stället kontant uppburo vinsten från bolaget. Generell skattefrihet för aktieutdelning, som bestrides med för bolaget skattefria realisationsvinster, kan därför ej försvaras. Å andra sidan skall ej förnekas, att den i svensk rättspraxis givna lösningen av frågan, enligt vilken dylik utdelning under bolagets bestånd alltid beskattas,² innebär en orättvisa gentemot fasta aktieägare, för vilka realisationsvinsten enligt de allmänna reglerna skulle varit skattefri. I verkligheten torde denna orättvisa dock ej väga tyngre än de praktiska svårigheter, som äro förknippade med att fastställa objektiva gränser

¹ Se denna tidskrift årg. 1903, s. 359 ff. och s. 528 (polemik mot G. F. Östberg), samt årg. 1910, s. 1 ff. Davidsons resonemang gäller visserligen närmast tolkningen av gällande lag men torde även ge uttryck för hans uppfattning av vad som i detta fall är lämpligt och rättvist.

² Se det å föregående sida citerade yttrandet av finansministern.

för dylik aktieutdelnings skattefrihet.¹ Ty i de flesta fall kan orättvisan undvikas därigenom, att realisationsvinsterna ej utdelas utan fonderas inom bolaget. I de relativt sällsynta fall, då kapitalet ej kan med fördel förräntas inom bolaget, återstår för övrigt alltid den utvägen, att bolaget upplöses i samband med utdelningen och ett nytt bolag bildas med lägre kapital. För utdelning av realisationsvinst, som äger rum vid bolags likvidation, kan nämligen utan olägenhet, i överensstämmelse med nuvarande praxis,² skattskyldigheten göras beroende av om densamma för de enskilda aktieägarna utgör en beskattningsbar realisationsvinst.

3) Utdelningen bestrides med kapital, som hopsamlats genom fondering av beskattningsbara årsvinster. Även beträffande dylik utdelning är skattefrihet motiverad, i den mån med säkerhet kan konstateras, att den för aktieägarna representerar en verklig kapitaltillgång, som de ej ämna konsumera. Att utdelningen härstammar från förvärv, som enligt allmänna regler varit beskattningsbart, och att aktieägarna alltså skulle kommit i en sämre ställning, om de omedelbart uppburit vinsten från bolaget och därefter själva fonderat densamma, utgör ej något avgörande skäl här emot. Ty såsom förut framhållits (s. 183) bör all sparverksamhet, som kan objektivt kontrolleras, behandlas skonsamt av skattelagstiftningen,

¹ Såsom villkor för skattefrihet skulle fordras bevisning av aktieägarna dels för att de ägt sina aktier minst fem år och dels för att utdelningen verkligen bestridits med skattefritt kapitalförvärv. I det sistnämnda avseendet skulle det ej räcka med ett påvisande av att bolaget gjort en realisationsvinst av motsvarande omfattning utan dessutom måste påvisas, att bolaget ej haft några andra tillgångar av beskattningsbar natur att utdela. Jfr prof. Davidsons utredning av frågan i denna tidskrift år 1910. D. erinrar först (s. 8) om »en för bokföringsteorien viktig sats, eller att det i de allra flesta fall är omöjligt att avgöra, vilka konkreta tillgångar representera bolagets beskattningsbara vinst, resp. bolagets övriga tillgångar». I föreliggande fall kan regeln »ej bliva annan än den, att utdelningen i första rummet skall anses tagen av den vinst, som är beskattningsbar i bolagets hand» (s. 9). (Orsaken härtill anser D. vara den, att minsta möjliga tid bör förflöta mellan bolagets förvärv av beskattningsbara årsvinster och aktieägarnas beskattning för desamma. Då i denna uppsats en motsatt uppfattning förfäktas, kan denna motivering här ej godtagas. Såsom skäl för det angivna förfarandet kan i stället anföras, att realisationsvinster såsom kapitalförvärv måste antagas bli mera stadigvarande fonderade än andra mera reguljära vinster. Vidare kan hänvisas till de orimliga konsekvenser, som ett annat förfarande skulle medföra: ett bolag, som ämnade fondera en realisationsvinst och bestrida utdelningen med reguljära årsvinster, skulle en tid framåt kunna påyrka skattefrihet för utdelningen under förevändning, att det var realisationsvinsten, som utdelades, under det att de reguljära vinsterna fonderades.) Beviset för att några beskattningsbara tillgångar ej förefunnes skulle, som prof. D. riktigt anmärker, lättast presteras därigenom, att summan av alla beskattningsbara utdelningar visades uppgå till samma belopp som summan av beskattningsbara årsvinster. Då ett bolag emellertid i regel är i besittning av fonder, som bildats av beskattningsbara årsvinster, skulle den omtalade skattefriheten, om den förverkligades, alltså bli av relativt liten praktisk betydelse, vilket utgör ännu ett skäl för det ovan i texten förordade systemet.

² Jfr finansministerns nyss åberopade yttrande.

oberoende av att man i många fall i brist på bevis nödgas beskatta sparade medel lika hårt som konsumerad inkomst. Frågan är alltså, om det i detta fall är möjligt att rättsligt avgränsa sådan utdelning, som har karaktären av kapitalutbetalning och alltså bör vara skattefri. Tyvärr synes detta ej vara fallet. Före B-skattens införande, då utdelningen var norm för aktieägarnas personliga skattskyldighet, löstes problemet så, att utdelning av sparade vinstmedel, som ägde rum under bolagets bestånd, alltid beskattades, under det att dylik utdelning vid bolagets upplösning beskattades endast som realisationsvinst. Medgivnas måste även, att utdelning av det förra slaget i regel har karaktären av inkomst, under det att fondernas uppdelning på aktieägarna vid bolags upplösning av dessa mestadels betraktas som kapitalutbetalning. Men det blev snart uppenbart, att den vidsträckt skattefriheten i det senare fallet i många fall gav upphov till oegentligheter. Aktiebolag, som bildats för att fullfölja en bestämd affär och som alltså voro av relativt kort varaktighet, kunde genom att uppskjuta all utdelning, tills bolaget upplöstes, helt och hållet befria sådana aktieägare, som haft sina aktier över fem år, från skattskyldighet, trots att utdelningen i detta fall naturligtvis till stor del hade karaktären av beskattningsbar inkomst. För att avhjälpa detta missförhållande är det ej lämpligt att, såsom de sakkunniga år 1919 föreslogo,¹ låta realisationsvinstbeskattning inträda vid bolags upplösning utan hänsyn till tiden för aktieinnehavet. Ty skattskyldigheten kan ju undgås på det enkla sättet, att aktieägarna minst fem år efter aktieförvärvet men viss tid före bolagets upplösning² sälja sina aktier till den högre kurs, som motsvaras av de fonderade vinsterna. Denna försäljning kan vara rent fiktiv, i det att aktierna omedelbart återköpas till samma kurs. På så sätt kunna aktieägarna deltaga i utskiftningen av bolagets tillgångar utan att behöva erlägga någon skatt. Bättre än denna gagnlösa halvmesyr är naturligtvis att taga steget fullt ut och även vid bolags likvidation beskatta all kontant utdelning, som härör från beskattningsbara årsvinster, oavsett om den tillika utgör realisationsvinst eller ej. I denna riktning gick det ursprungliga förslag, som regeringen framställde vid 1918 års riksdag, innan B-skatten var på tal. De principiella invändningar, som kunna göras mot förslaget, äro ej av så vägande art, att det ej ånyo bör upptagas. Visserligen kommer åtgärden att drabba oskyldiga bland

¹ Bil. 7 till prop. 259 år 1919, s. 65.

² För att dylika manipulationer skulle försvåras, föreslogo de sakkunniga (a. a. s. 66), att vinst å aktieförsäljning, som ägde rum kort tid före (under samma kalenderår som) bolagets upplösning, skulle beskattas på samma sätt som vinst vid bolagets upplösning. Såsom kammarrätten anmärkte (bil. 8 till omnämnda prop., s. 4), är denna bestämmelse emellertid i hög grad ineffektiv: »vederbörande intressenter kunna ju låta med likvidationen anstå till året efter utdelningen».

de skyldiga, i det att i en del fall utdelning, som har karaktären av verklig kapitalutbetalning, blir beskattad som inkomst. Om man emellertid vill effektivt tillstoppa det förut nämnda kryphålet, kan denna olägenhet ej undvikas. Dess praktiska betydelse bör för övrigt ej överskattas. Den kanske vanligaste orsaken till ett bolags upplösning är ju dess insolvens, och i detta fall föreligga naturligtvis ej några beskattningsbara tillgångar. En annan viktig anledning är nyorganisation, i det att bolaget uppgår i ett annat bolag. Såsom ovan antytts, bör skatt härvid emellertid ej utgå för den del av likviden, som utgöres av aktier i det nya företaget, utan endast för kontant utdelning, som i allmänhet ej uppgår till större belopp. För den del av bolagets tillgångar, som investeras i det nya bolaget, kan skattefrihet utan olägenhet medgivas, då det härvid är fråga om verkliga kapitalmedel.¹ Om aktieägarna skulle vilja konsumera ifrågavarande medel, måste de sälja aktierna, varvid de beskattas för realisationsvinst. Återstå till slut de mer sällsynta fallen, då bolag med god ekonomisk ställning upplösas utan att övertagas av andra bolag. I dessa fall torde man kunna lämna den del av de hopsparade fonderna skattefri, som existerade redan vid lagändringens ikraftträdande. Därigenom undvikes den särskilt av kammarrätten påtalade olägenheten, att nuvarande aktieägare, vilka köpt aktierna till ett högre pris än det nominella värdet, skulle få betala inkomstskatt för verkliga kapitaltillgångar utan att ha haft möjlighet att genom reduktion av köpesumman överflytta skatten på säljaren. En annan anmärkning från kammarrätten gick ut på »att utdelning vid bolags upplösning ej sällan kan uppgå till betydande belopp och till följd av den progressiva skatteskalen föranleda en väsentligt högre skatt för delägaren, än som hade träffat honom. därest vinsten beskattats i olika poster», och att denna omständighet måste antagas »föranleda ökade utdelningar på bekostnad av bolagens konsolidering genom fonderingar».² Även denna olägenhet bör emellertid kunna undvikas på ett eller annat sätt. Den enklaste utvägen vore kanske att överflytta skatten på bolaget, varvid en proportionell skattefot kunde tillämpas.

Under förutsättning att B-skatten borttages, bör alltså begreppet beskattningsbar aktieutdelning bestämmas såsom all i förhållande till aktieinnehavet gjord utdelning av kontanter eller andra värdetillgångar (utom s. k. gratisaktier), som ej utgör återbetalning av i bolaget insatt kapital

¹ Jfr Förslag till lag angående kommunal taxering och skattskyldighet avgivet av G. V. Eiserman och E. von Wolcker, Sthlm 1917, s. 528—530. Jfr även Treffenbergs reservation i det förut citerade år 1919 avgivna betänkandet, s. 77 ff.

² Se 1919 års betänkande, s. 38.

och ej heller, vid bolags upplösning, representerar vinst, som varit skattefri i bolagets hand, eller består av aktier i annat bolag, som övertager det förras rörelse, eller härstammar från redan vid lagändringens ikraftträdande förefintliga fonder.¹

3. Kooperatörernas inkomstbeskattning.

I likhet med aktiebolaget är en s. k. kooperativ förening en sammanlutning av företagare, vilka genom gemensamt bedrivande av en viss ekonomisk verksamhet söka ernå vissa ekonomiska fördelar. Men under det att delägarna i ett aktiebolag i de flesta fall äro kapitalister, vilkas enda intresse går ut på högsta möjliga förräntning av det i bolaget insatta kapitalet, äro medlemmarna i en kooperativ förening inte endast ägare av kapital utan dessutom, och i övervägande grad, representanter för andra intressen. De flesta av dessa föreningar ha just satt som sin uppgift att fråntaga kapitalisterna deras företag arvinst och sprida den bland andra grupper av vare sig producenter eller konsumenter. Alltefter arten av de intressentgrupper, som det härvid är fråga om, växla föreningarna och de förmåner, som de bereda sina medlemmar, karaktär.²

Från skatteteknisk synpunkt kunna kooperatörernas ekonomiska fördelar indelas i följande huvudgrupper:

- 1) förräntning av i föreningen insatt kapital;
- 2) andra förmåner, som medlemmarna erhålla efter andra grunder, beroende på föreningens karaktär:
 - a) högre pris än vanligt marknadspris å till föreningen försåld arbetskraft (s. k. arbetsföreningar eller arbetarproduktionsföreningar) eller försålda råvaror och produkter, företrädesvis från jordbruket (mejeri-, slakteri-, stärkelse- och bränneriföreningar, äggförsäljningsföreningar etc.);
 - b) lägre pris än vanligt marknadspris å genom föreningens försorg anskaffad produktionskraft, vanligen kredit eller råvaror (kreditföreningar, diverse s. k. inköps- eller anskaffningsföreningar);
 - c) lägre pris än vanligt marknadspris å hos föreningen inköpta konsumtionsvaror (konsumtionsföreningar, till vilka böra räknas ej endast föreningar, som distribuera varor, utan även sådana, som producera varor åt sina medlemmar).

¹ I vilken mån de angivna reglerna kunna tillämpas äfven beträffande delägare i *handelsbolag*, är en fråga, som ej skall utredas i denna uppsats. Dock må påpekas det önskvärda i att även dessa bolagsmän blevo skattefria för medel, som stadigvarande fonderades inom bolaget.

² Jfr E. Heckschers klagörande framställning i Svenska Produktionsproblem, Sthlm 1918, s. 183 ff. Jfr även Anders Örne, Kooperativ Samhällssyn, 2. uppl., Malmö 1918, s. 127 ff.

I Sverige har ej begreppet kooperativ förening utan begreppet ekonomisk förening lagts till grund för såväl civil- som skattelagstiftningen. Följden härav har blivit, att även storindustriella sammanslutningar såsom karteller kunna välja samma rättsliga organisationsform som de kooperativa föreningarna och erhålla en likartad behandling även i skatteavseende. Till några komplikationer av frågan leder detta dock ej, utan vad här nedan anføres beträffande de kooperativa försäljnings- och inköpsföreningarna äger giltighet även beträffande försäljnings- och inköpskartellerna.

Utdelningen å kapitalinsatserna i en kooperativ förening uppgår i regel endast till ett mindre belopp för varje medlem, dels därför att varje medlem oftast insätter endast ett mindre kapitalbelopp i föreningen, dels därför att utdelningen vanligen begränsas till normal kapitalränta. Denna från aktieutdelningen avvikande karaktär motiverar dock ej någon annan behandling inom inkomstskattens ram. Principiellt sett böra därför de förut klargjorda grundsatserna rörande aktieägarers inkomstbeskattning komma till analog tillämpning beträffande kooperatörernas skattskyldighet i berörda avseende. Skatteplikten bör alltså åläggas medlemmarna och ej föreningen, endast utdelad vinst bör beskattas, utdelningen får ej utgöra återbetalning av gjorda insatser etc. — Genom 1920 års lagändring ha dessa principer praktiskt förverkligats i Sverige. Under det att förut endast föreningarna voro skattskyldiga, genomfördes då en beskattning även av medlemmarna för ifrågavarande utdelning. Denna åtgärd var desto mer berättigad, som i de fall, då karteller konstituerats som ekonomiska föreningar, utdelningen å kapitalinsatserna kunde uppgå till betydande belopp, varvid skattelindringen gentemot aktiebolagen framstod som en orättvisa.¹

Vad angår de högre priser, som *arbets- och råvaruföreningar* betala sina medlemmar för levererad arbetskraft, levererade råvaror och andra produkter, böra kooperatörerna naturligtvis erlægga inkomstskatt härför, då deras skatteförmåga höjes i motsvarande grad. Detsamma gäller, om föreningen först betalar vanliga marknadspriser och efter räkenskapsårets slut, då vinstens storlek kan exakt fastställas, utdelar en del av denna i form av pristillägg å varje medlems försäljningssumma. I båda fallen äro medlemmarna personligen skattskyldiga enligt svensk rätt.

En analog synpunkt kan tillämpas beträffande de låga priser, som medlemmar i *inköpsföreningar*, kreditföreningar etc. få betala för råvaror och annan produktionskraft, som de använda i sin produktiva verksamhet, eller beträffande de motsvarande rabatter, som efter årets slut ut-

¹ Jfr Undén, Om ekonomiska föreningars beskattning, särtryck ur Kooperatören 1916, nr 2, s. 10.

delas i proportion till varje medlems inköpssumma. Dessa förmåner sänka ju produktionskostnaderna och komma alltså att framträda som ökad vinst för ifrågavarande producenter. Att medlemmarna böra göras personligen skattskyldiga för denna inkomstökning, är uppenbart och överensstämmer även med svensk praxis.¹

Mera invecklad är frågan beträffande de låga priser eller motsvarande rabatter, som egentliga *konsumtionsföreningar* bereda sina medlemmar vid inköp hos föreningen.

Såsom förut i denna tidskrift framhållits,² ligger frågan teoretiskt sett så, att dessa förmåner öka ej endast kooperatörens realinkomst utan även skattebeloppets reella värde för honom, i den mån han till följd av inkomstskatten nödgas inskränka sina inköp hos föreningen. Vid en rent proportionell beskattning är skattefrihet för ifrågavarande förmåner motiverad under den förutsättningen, att skattebeloppets värde ökats i samma proportion som realinkomsten, d. v. s. om kooperatören skulle ha använt en lika stor kvotdel av skattebeloppet till inköp av föreningens varor, som han förut använt av hela sin inkomst. Under vårt nuvarande skattesystem med dess orts- och familjeavdrag fordras däremot för fullständig skattefrihet, att skattebeloppets värde för kooperatören ökats i *starkare* proportion än realinkomsten: i vissa fall skulle t. o. m. krävas, att han av skattebeloppet skulle använt en *dubbelt* så stor kvotdel till inköp hos föreningen, som hans föregående inköpssumma utgjorde av hans inkomst.³ Huruvida detta villkor för skattefrihet i verkligheten är för handen, är omöjligt att fastställa med något anspråk på säkerhet.

¹ Jfr Palmgren, Självdeklaration, 12. uppl., s. 23.

² Se uppsatser av proff. Davidson (årg. 1905, s. 417 ff. och 1912, s. 197 ff.), Heckscher (årg. 1911, s. 490 ff.) och Brock (årg. 1912, s. 66 ff.).

³ Ett konkret exempel torde bäst klargöra frågan. En arbetare, som med hustru och ett barn bor i en landskommun (dyrort I), vars utdebitering uppgår till 6 %, har 3,000 kr. i årsinkomst och erlägger alltså enligt gällande bestämmelser 39,37 kr. i statsskatt och 112,20 kr. i kommunalskatt, sammanlagt alltså 151,57 kr. Av den återstående inkomsten använder han en tredjedel, i runt tal 850 kr., till inköp av varor hos en konsumtionsförening, som utdelar 4 % i rabatt. För vår arbetare skulle alltså rabatten uppgå till 34 kr. Om detta belopp hade inräknats i hans beskattningsbara inkomst, skulle statsskatten höjts till 40,95 kr., kommunalskatten till 114 kr., totalskatten sålunda till 154,95 kr. Anledningen till att han skulle få slippa ifrån denna merbeskattning på 3,38 kr. skulle enligt den ovan i texten framförda uppfattningen vara den, att han vid fullständig skattefrihet antages öka sina inköp hos föreningen så mycket, att rabattsumman skulle höjts med det ifrågavarande beloppet, och att därför det reella värdet av den skatt, han verkligen erlägger, 151,57 kr., skulle vara lika högt som den skatt, han egentligen skulle erlagt, 154,95 kr. Men, som man lätt finner, är det härför ej tillräckligt, att han av skattebeloppet skulle använt samma kvotdel som av sin övriga inkomst, alltså en tredjedel, till inköp i föreningsboden, då rabatten därigenom endast skulle ökats med 2 kr. Utan härför fordras ytterligare inköp för 85 kr., alltså för ett belopp, som utgör närmare två tredjedelar av skatten.

Men om man tar hänsyn till att konsumtionsföreningarna i stor utsträckning handla med nödvändighetsvaror och att deras flesta kunder utgöras av fattig befolkning, som vid ökade inkomster sannolikt i första hand skulle tillgodose ifrågavarande behov,¹ torde presumtionen i stort sett tala för skattefrihet. Teoretiskt sett borde denna skattefrihet omfatta även sådan vinst, som härrör från handeln med utomstående.

För skattefrihet tala dessutom tre skäl av mera praktisk innebörd. Det ena är, att det är så gott som omöjligt att på ett tillfredsställande sätt beskatta den ökning av realinkomsten, som medlemmarna erhålla i en förening, som säljer till låga priser och ej utdelar några kontanta rabatter. En dylik beskattning, som måste läggas på föreningen, skulle bli godtycklig och ej uppbäras av den allmänna rättskänslan. Men då beskattningen ej kan förekomma i detta fall, bör den ej heller äga rum i det andra fallet, då kooperatörerna erhålla kontanta rabatter. En dylik partiell beskattning framstår alltid som en orättvisa och har i detta fall dessutom den olyckliga följden med sig, att den tvingar många föreningar att övergå till det förra, mindre sunda systemet.²

Vidare kan för skattefrihet anföras, att kooperatörerna mestadels tillhöra de fattiga klasserna, för vilka Kooperationen ofta nog framstår som den enda utvägen att skaffa inkomsten ökad köpkraft. Vålbargna familjer ha genom sina fördelaktigare affärsförbindelser större möjligheter här till, och då dessa i regel bli obeskattade, böra ifrågavarande förmåner ej heller beskattas hos den del av befolkningen, som mest är i behov av desamma.

Slutligen är att märka, att ifrågavarande rabatter i allmänhet ej kontant utdelas utan användas till inbetalning av tecknade insatser och alltså komma att kvarstå hos föreningen.³ Då såsom förut anförts all sparverksamhet, vare sig den sker hos bolag, föreningar eller enskilda personer, principiellt bör behandlas skonsamt av skattelagstiftningen, synes ensamt på grund av detta skäl skattefriheten vara befogad under nuvarande förhållanden.

Dessa fyra skäl, gentemot vilka några vägande motskäl väl knappast

¹ Enligt den av K. Socialstyrelsen utgivna statistiska publikationen, Kooperativ verksamhet i Sverige åren 1917—1919, Stockholm 1922, s. 16, tillhörde av konsumtionsföreningarnas samtliga medlemmar år 1919 c:a 60 % arbetarklassen, c:a 18 % voro jordbrukare, 8 % lägre tjänstemän, 3 % hantverksmästare, 2 % högre tjänstemän o. s. v.

² Jfr Undén, anf. arb. s. 4.

³ Jfr Kooperativ verksamhet i Sverige åren 1917—1919, s. 54, varest angives, att utdelningarna »nästan i sin helhet kvarstodo hos föreningarna på grund av att... det av medlemmarna tecknade insatskapitalet ofta inbetalas genom överföring av andelen i överskottet».

kunna förebringas,¹ torde utgöra en tillräcklig motivering för den svenska lagstiftningens ståndpunkt, enligt vilken medlemmar i konsumtionsföreningar² ej äro personligen skattskyldiga för förmåner av lägre priser eller motsvarande kontanta rabatter.

Slutsatsen blir alltså, att i stort sett några erinringar ej äro att göra mot den nuvarande personliga inkomstbeskattningen av kooperatörerna, utan torde denna, så gott sig göra låter, vara anpassad efter deras skatteförmåga.

4. Den extra beskattningen av aktiebolag och ekonomiska föreningar.

Genom den personliga beskattningen av aktieägare och kooperatörer har, såsom ovan klargjorts, deras skatteförmåga (i detta ords vanliga betydelse) blivit utnyttjad i samma grad som andra inkomsttagares. Det är därför omöjligt att från skatteförmågeprincipens synpunkt jämsides med denna personliga inkomstbeskattning motivera särskilda skatter på bolagen och föreningarna³ — detta måste uttryckligen betonas gentemot en mycket vanlig missuppfattning. Dessa skatter måste tvärtom betraktas som en fristående extrabeskattning, för vars berättigande särskilda skäl måste anföras. Såsom förut antytts, kunna dessa skäl rimligen endast vara av två slag: antingen att skatten utgör en ersättning för vissa fördelar, som företagen åtnjutit av det allmännas verksamhet, eller att de vinster, som träffas av skatten, delvis äro oberättigade från samhällets

¹ En vanlig invändning går ut därpå, att Kooperationens utbredning kommer att minska summan av beskattningsbara inkomster inom samhället och alltså vid lika skattebehov nödvändiggöra en högre utdebitering, vilket skulle innebära en orättvisa gentemot alla icke-kooperatörer. Härpå svaras följande: 1) Kooperationens utvecklingsmöjligheter synas vara begränsade till vissa mindre riskfyllda områden av handeln; 2) skatteminskningen hänför sig ej till alla inkomster från handeln — arbetslöner och kapitalränta beskattas hos kooperatörerna lika väl som hos de privata handelsmännen — utan endast till den egentliga företagarvinsten, som, efter vad statistiken visar, ej uppgår till några större belopp; 3) även om en höjning av utdebiteringen i något fall skulle bli nödvändig, innebär densamma ej någon orättvisa, då den föregående låga utdebiteringen betingades av beskattningen av handelsvinster, som hopsamlats på allmänhetens bekostnad; på samma sätt skulle otvivelaktigt en mer jämn inkomstfördelning otvivelaktigt medföra en höjning av skatteprocenten, utan att någon orättvisa kunde sägas ligga häri.

² Konsekvensen fordrar, att även aktieägare bli skattefria för sådan utdelning, som äger rum i förhållande till storleken av deras inköp hos bolaget. Detta överensstämmer även med svensk praxis (se Regeringsrättens Årsbok, 1914: 83).

³ En beskattning av ideella föreningars och stiftelsers förmögenhetsinkomster står däremot, såsom förut nämnts, i överensstämmelse med skatteförmågeprincipen, då någon personlig beskattning av intressenterna här ej förekommer.

synpunkt och därför böra underkastas en partiell konfiskation. Givetvis är det så gott som omöjligt att från dessa synpunkter komma fram till några allmängiltiga slutsatser beträffande dessa skatters gestaltning. Enhetlighet och konsekvens bör dock kunna fordras av varje skatteprogram. Hur fyller den svenska lagstiftningen detta krav?

Den extra beskattningen av aktiebolagen (och de med dem likställda solidariska bankbolagen) uppkom därigenom, att man vid införandet av en personlig beskattning av delägarna bibehöll den förutvarande skattskyldigheten för bolagen.¹ Tanken på en dylik »dubbelbeskattning» kan spåras redan i 1894 års kommittébetänkande men kom första gången till praktiskt uttryck i den provisoriska inkomstskatt, som 1902 infördes som supplement till bevillningen. Aktieägarna och bolagen behandlas där som skilda skattesubjekt: de förra få skatta för all utdelning, de senare för årsvinsten med avdrag för utdelningen intill 6 % av kapitalet, båda efter samma progressiva skala. 1910 års inkomst- och förmögenhetsskatt genomförde den fristående beskattningen av bolagen efter hela linjen, dock efter något mer rationella principer. Bolagen blevo skattskyldiga för hela vinsten efter en skala, som steg progressivt ej efter vinstens absoluta storlek utan — vilket ju även förut vid vissa tillfällen tillämpats — efter vinstprocentens storlek. Vinstprocenten beräknades till en början endast efter bolagets inbetalda aktiekapital, men efter 1911 års lagändring togs hänsyn även till reservfonden. 1919 tillkom B-skatten, som efter

¹ Det bör anmärkas, att denna äldre bolagsbeskattning, som alltså var förknippad med skattefrihet för aktieägarna, på det hela taget synes ha varit ganska lindrig. De äldre ordinarie statsskatterna voro till sin huvudsakliga karaktär grovt tillryxade klasskatter — de på bondeståndet vilande grundskatterna äro det viktigaste och mest typiska exemplet — och kunde därför ej i nämnvärd grad träffa den genom bolagen förmedlade inkomsten. Den extraordinarie inkomstskatt, som under namn av »allmänna bevillningen» så småningom blev ett regelbundet återkommande komplement till de förra skatterna, erbjöd visserligen större möjligheter härför. Men dessa utnyttjades ej i någon större utsträckning. Under aktiebolagens första tid i vårt land, alltså under sexton- och sjuttonhundratalet, var vinst av fruktbarande kapital och därmed vinst från handelskompanier endast vid ett par särskilda tillfällen allmänt skattskyldig. Eljest begränsades kontributionsplikten till några större privilegierade bolag, som hade att erlägga vissa för varje fall bestämda summor. Först under adertonhundratalet blev bolagsbeskattningen mer generell. 1800 stadgades, att aktieägarna i diskontverken skulle till staten erlägga 6 % av den del av utdelningen, som översteg 6 % av kapitalet. 1810 års bevillningsförordning tog steget fullt ut: all aktieutdelning blev beskattningsbar liksom all annan personlig inkomst. Sedan skatten 1812 åter flyttats till bolagen, är om den följande utvecklingen endast att anmärka, att skattefoten först graderades efter vinstprocentens storlek — utdelning över 6 % beskattades dubbelt så högt och beträffande banker periodvis till och med tre gånger så högt som annan utdelning — men sedan blev rent proportionell, och att utdelningen som beskattningsnorm så småningom ersattes med den faktiska årsvinsten. Efter samma principer ordnades efter hand den kommunala beskattningen. En proportionell och ganska måttligt tilltagen skatt på bolagens årsvinster var alltså den enda skattebörda, varmed stat och kommun vid sekelskiftet belastade aktieägarna.

vad vi sett ej heller kan försvaras från skatteförmågeprincipens synpunkt, och kommunalskattereformen 1920 medförde till slut en ytterligare stegring av aktieägarnas skattebörda: de blevo skattskyldiga även till kommunen för erhållen utdelning, och denna dubbelbeskattning genomfördes även i den nya kommunala progressivskatten. Dessutom bör nämnas, att de visserligen tillfälliga men dock synnerligen betungande extra förmögenhetsskatter, som utgingo under krigsåren, nämligen värnskatten och krigskonjunkturskatten, även belastade bolagen och därför träffade aktieägarna avsevärt hårdare än andra skattdragare.

Beträffande de ekonomiska föreningarna innehöll den svenska skattelagstiftningen över huvud ej alls några bestämmelser före år 1910. I praxis synes först en mycket vidsträckt skattefrihet tillerkänts de kooperativa föreningarna. Senare blevo de emellertid principiellt skattskyldiga, dock att föreningar, som handlade endast med egna medlemmar, blevo skattefria för vinst, som återbars till medlemmarna i form av rabatter eller pristillägg. Medlemmarna voro skattefria för utdelning å insatser samt för rabatter från konsumtionsföreningar. 1910 års lagstiftning anslöt sig i huvudsak till gällande praxis men fogade till det nämnda villkoret för skattefrihet för återburen vinst ytterligare ett annat: grunderna för utdelningen skulle vara bestämda på förhand. Dessa två inskränkande bestämmelser, av vilka i synnerhet den sista var skäligen inkonsekvent,¹ borttogos år 1920, då skattefriheten för återburen vinst i stället gjordes beroende av föreningens kooperativa karaktär, som ansågs komma till uttryck i att föreningen var öppen och tillämpade grundsatsen om lika rösträtt. Samtidigt infördes, som förut nämnts, medlemmarnas skattskyldighet för utdelning å kapitalinsatserna. För närvarande träffas alltså (i lagens mening) verkligt kooperativa föreningar av en extra beskattning för den del av vinsten, som utdelas å kapitalinsatserna, samt för den del, som fonderas,² och andra ekonomiska föreningar för all synlig vinst å rörelsen. Till staten utgår skatten efter samma progressiva skatteskala som för enskilda — skatteprocenten växer alltså med vinstens absoluta storlek, varigenom större föreningar träffas hårdare än de mindre —,

¹ Jfr Undén, *anf. arb.* s. 5—7.

² I lagen antydes, att den återstående vinsten för att bli skattefri skall vara införtjänad å den kooperativa verksamheten (jfr inkomstskatteförordningen § 9: »Har kooperativ förening av vinsten å sin kooperativa verksamhet lämnat sina kunder . . . pristillägg, rabatt . . .» etc.), varav synes följa skattskyldighet för föreningen för rabatter och pristillägg, i den mån dessa härröra antingen från vinsten på handeln med utomstående eller från vinst på verksamhet, som föreningen bedriver jämsides med huvudverksamheten. I praktiken torde dock ej denna bestämmelse spela någon större roll, då föreningens fonderingar i regel överstiga ifrågavarande vinstmedel och utdelningen alltså ej är större än vinsten å den egentliga kooperativa verksamheten.

inom kommunerna är endast progressivskatten på detta sätt graderad, under det att den vanliga inkomstskatten är proportionell.

Den huvudsakliga tyngden av den extra beskattning av företagarsassociationen, som nu skisserats, vilar givetvis på aktiebolagen — dels därför att hela vinsten beskattas,¹ dels därför att skattefoten är så starkt progressiv —, vilkas skattebörda, även om man bortser från den starka extra belastningen under krigsåren, i själva verket oupphörligen ökats under de två senaste decennierna. Denna utveckling har ej förestavats av några allmänt erkända rättsgrundsatser. Så har t. ex. kammarrätten hela tiden ställt sig principiellt avvisande gentemot bolagsinkomsternas dubbelbeskattning. Och i lagförslagens motivering återfinner man endast sådana allmänna uttryck som att man bör utnyttja den »särskilda skattekraft», som finns förborgad hos aktiebolagen, eller belasta dem extra för de »särskilda förmåner», som äro förenade med aktiebolagsformen — vaga satser, vilkas innebörd kan uttolkas på mycket olika sätt. Utvecklingen bör i stället ses mot bakgrunden av den totala omläggning, som Sveriges skatteväsende undergått under denna tid. De stegrade statsutgifterna å ena sidan, kapitalismens genombrott och industriens storartade utveckling å den andra, ha nödvändiggjort en förskjutning av skattebördans tyngdpunkt från jordens till kapitalets avkastning. Att aktiebolagen därvid kommo att träffas hårdare än andra företag, berodde väl i huvudsak därpå, att de framvisade stora inkomster, som tekniskt sett voro synnerligen lätta att beskatta. Någon kraftig opposition mot deras beskattning kunde ej presteras av de på olika orter och inom olika samhällslager spridda aktieägarna, vilka för övrigt ofta ej hade någon klar uppfattning av den totala belastningens storlek. Därtill kom, att den politiska makten i allt större utsträckning tillföll klasser, som ej med oblida ögon betraktade denna extra beskattning av kapitalvinsterna. Ett fortsatt utnyttjande av denna givande och lättillgängliga skatteälla framstod därför varje gång som en frestande utväg ur de finansiella svårigheterna.

Att man hädanefter ej kan gå längre i denna riktning utan i stället måste söka att enligt de förut anförda rättsgrundsatserna åstadkomma en mer likformig fördelning av skattetrycket, torde emellertid vara otvivelaktigt. Under de närmaste åren måste företagen antagligen arbeta med en ganska liten vinstmarginal, varvid ojämnheter inom beskattningen ej kunna lika lätt fördragas, som då en uppåtgående konjunktur tillförde dem ständigt stegrade vinster.

I det följande skola anges några riktlinjer, efter vilka en reformering av de gällande bestämmelserna skulle kunna tänkas äga rum.

1) Skatten på aktiebolag och ekonomiska föreningar *frigöres från*

¹ I förbigående kan anmärkas, att ett aktiebolag ej är skattefritt för vinst, som utdelas till aktieägarna i förhållande till deras inköp eller försäljningar.

sambandet med den personliga inkomstbeskattningen. Inom det kommunala skatteväsendet synes denna separation vara ganska lätt att åstadkomma, om, som man får hoppas, vid kommunalskattefrågans definitiva lösning ett system av objektskatter kommer att sidoordnas med den personliga beskattningen. Bolags- och föreningsskatten kan nämligen då utan svårighet inarbetas i denna fristående objektbeskattning, beträffande vars närmare gestaltning jag tillåter mig hänvisa till en föregående uppsats i denna tidskrift.¹ För statens vidkommande är en analog reform önskvärd. Det är ej endast en formell oegentlighet, att inkomstskatteförordningen i en paragraf inrymmer en självständig och på andra rättsgrunder baserad skatt av ej långt ifrån samma storlek som den personliga inkomstskatten.² Systemet har även materiella olägenheter, som ej böra underskattas. Då inkomstskatten bestämdes att utgå med en varierande multipel av ett visst grundbelopp, var avsikten därmed, att den skulle kunna smidigt anpassas efter skattebehovets växlingar. En dylik elasticitet, som för den personliga beskattningens del synes vara både önskvärd och möjlig, strider särskilt mot bolagsskattens natur. En höjning av denna skatt har nämligen ganska vittgående konsekvenser med sig, då den pressar aktiernas marknadsvärde, i många fall kanske med skatteökningens hela kapitaliserade belopp, och därigenom vållar aktieägarna stora förmögenhetsförluster. För inkomstskatten utgör därför sammankopplingen med bolagsskatten så att säga en black om foten, varigenom dess åsyftade rörlighet blir till stor del illusorisk. Olägenheterna härav göra sig ej minst under nuvarande finansiella depressionstider starkt kännbara. För bolags- och föreningsskattens eget vidkommande är en separation från inkomstskatten ej mindre önskvärd. Så länge den förra skatten, som uppenbart strider mot skatteförmågeprincipen, regleras av en förordning, som åsyftar en likformig belastning av den personliga bärkraften, måste densamma för den allmänna uppfattningen framstå som en (om kanske ock av statens behov delvis ursäktad) orättvisa. Därigenom skapas animositet mot skatten hos skattdragarna, och frestelsen att genom oriktiga deklarationer undgå densamma blir i många fall övermäktig. Om skatten gjordes fristående, skulle dess verkliga karaktär framträda klarare, och den skulle dessutom lättare kunna erhålla en mer rationell gestaltning.

2) Den till staten utgående bolags- och föreningsskatten *uppdelas i en intresseskatt och en socialpolitisk skatt.* Den nuvarande skatten är

¹ Se årg. 1921, h. 12 (festskriften för prof. Wicksell), s. 81—82.

² Enligt Statistisk Årsbok uppgingo de båda skatterna under följande år till nedanstående belopp (avrundade till milj. kr.):

	1912	1913	1917	1920	1921
aktiebolag och sol. bankbolag	11	13	54	149	122
andra skattskyldiga	25	28	58	164	195

nämligen av blandad karaktär. I den mån den träffar aktiebolag med normal vinst och kooperativa föreningar, kan den försvaras endast som en ersättning till staten för åtnjutna fördelar av statens verksamhet. Det går nämligen ej att motivera den därmed, att de ifrågavarande vinsterna äro oberättigade och därför böra delvis konfiskeras. Den senare synpunkten torde däremot vara den enda möjliga beträffande den hårda beskattningen av bolag med hög vinstprocent, vilken beskattning bär en tydlig konfiskatorisk prägel. Ett åtskiljande av dessa båda synpunkter — vilket naturligtvis kan äga rum i en och samma skatteförfattning — är en förutsättning för en rationell utformning av skatten.

3) *Intresseskatten* borde principiellt sett utvidgas till att omfatta ej endast aktiebolag och ekonomiska föreningar utan även alla andra korporativa (handelsbolag, enkla bolag, rederier etc.) och enskilda ekonomiska företag av en viss storlek.

En särbeskattning av aktiebolag och ekonomiska föreningar förefaller nämligen ej motiverad från intressesynpunkten. Beträffande föreningarna är saken ganska klar: ett kooperativt handelsföretag kan tydligen ej sägas ha större nytta av statens verksamhet än ett motsvarande handelsföretag i enskild ägo. Bolagsbeskattningen har däremot ofta försvarats såsom en ekvivalent för vissa extra förmåner. Detta argument torde dock, vilken uttydning än ges detsamma, ej vara hållbart. Om därmed menas, att bolagsskatten skulle utgöra en slags betalning för en av staten erhållen koncession att bedriva en viss privilegierad verksamhet, så kan resonemanget visserligen tillämpas beträffande de första stora bolagen av halvt offentlig karaktär, vilka bildats under statens medverkan och av staten utrustats med särskilda privilegier.¹ Beträffande våra nuvarande bolag, vilka i regel (undantag utgöra t. ex. järnvägsaktiebolag) ej erhållit något annat privilegium än att bli erkända som aktiebolag och därmed bli underkastade de allmänna rättsregler, som gälla för dessa, saknar resonemanget däremot berättigande. Men skulle ej de allmänna förmåner — så lyder en annan tolkning av argumentet — som lagstiftningen berett kapitalisterna genom att skapa ett rättsinstitut som aktiebolaget, vilket möjliggör rörlighet hos företagsägandet, riskens begränsning etc., kunna försvara en extra beskattning av aktieägarna?²

¹ Se t. ex. den av Hj. Hammar skjöld givna historiken, vilken fogats som bilaga till det år 1890 avgivna förslaget om lagstiftning för bolag, s. 57 ff.

² Se t. ex. Dinglinger, Die staatliche und kommunale Einkommensbesteuerung der Aktiengesellschaften und Kommanditgesellschaften auf Aktien in Preussen und Baden, Berlin 1905, s. 140—141: »Vor allem kommt aber für eine *stärkere* staatliche Belastung der Aktiengesellschaften der Umstand in Betracht, dass diese Unternehmensform auf Grund der staatlichen Gesetzgebung ganz besondere Vorteile genießt. Hierher gehört neben der juristischen Persönlichkeit der Aktiengesellschaft vor allem das Recht der Aktienausgabe und die be-

Denna fråga bör besvaras nekande. Vid en reglering av privaträttsliga förhållanden bör staten ha det allmänna bästa för ögonen, och kan staten därför ej kräva ersättning av de mest gynnade parterna. Detta vore ett medgivande av att dessa parter gynnats på andras bekostnad och att lagstiftningen alltså ej vore rättvis. I ifrågavarande fall har lagstiftaren genom att förknippa aktieägarnas förmåner¹ med motsvarande förpliktelser, begränsad dispositionsrätt över bolagets tillgångar, offentlig kontroll etc., sökt garantera, att de ej vinnas till förfång för andra samhällsklasser, utan att aktiebolagsformen kommer att medföra gagn för samhället i dess helhet. En intressebeskattning kan motiveras endast såsom en ersättning för de fördelar, som den offentliga *förvaltningsverksamheten* bereder företagen. Även från denna synpunkt har man försökt att försvara en särbeskattning av aktiebolagen.² Det verkliga innehållet av bevisföringen är dock endast, att de företag, som åtnjuta de största fördelarna, *i allmänhet* äro aktiebolag. I den mån enskilda företag förekomma av samma karaktär (storlek), kan knappast påstås annat, än att de erhålla motsvarande förmåner av den allmänna förvaltningen. Från intressesynpunkten framstår därför en allmän statlig produktionsbeskattning, vilken, utgående efter vissa objektiva kriterier, träffar alla företag lika, som ett önskemål, vars realiserande till följd av statens trängande skattebehov snart ej längre kan undvikas.

Som en *provisorisk* åtgärd torde dock en objektbeskattning av endast aktiebolag och ekonomiska föreningar vara berättigad, då själva huvudsyftet, nämligen storproduktionens beskattning, dock någorlunda tillgodoses genom densamma. Principiellt borde skatten utgå efter storleken av de åtnjutna fördelarna, varpå bruttoavkastningens storlek kanske utgör det bästa måttet.³ En efter denna norm reglerad skatt skulle dock kanske innebära en allt för stor avvikelse från den nuvarande skatten. Man kunde därför ifrågasätta, att avkastningen av allt i företaget nedlagt kapital lades till grund för skatten.⁴ Särskilt för närvarande är det emellertid olämpligt att beskatta bolagen för lånat kapital, då penning-

beschränkte Haftung des Aktionärs... Die Aktiengesellschaften... nehmen also anderen Unternehmungsformen... gegenüber eine weitgehende Vorzugsstellung ein. Es ist daher ein Gebot der Gerechtigkeit, die privilegierten Erwerbsgesellschaften, den besonderen Vorteilen entsprechend, staatlicherseits schärfer als die Privatunternehmungen zur Steuer heranzuziehen.»

¹ I förbigående kan erinras därom, att förmånen av begränsad ansvarighet ej föreligger för lottägare i solidariska bankbolag.

² Se t. ex. Leo Blum, Die steuerliche Ausnutzung der Aktiengesellschaften in Deutschland, Stuttgart und Berlin 1911, s. 144.

³ Jfr mitt arbete: Die Gerechtigkeit der Besteuerung, s. 168.

⁴ Jfr Seligman, Essays in Taxation, 8. ed., s. 246: »The logical basis of corporate taxation is the total annual revenue from all sources minus all actual expenditures except interest and taxes.»

värdets stegring gjort skulderna från högkonjunkturen dubbelt tryckande. Återstår utvägen att göra skatten *proportionell till det egna kapitalets avkastning*.

För *aktiebolagen* blir detta liktydigt med en skatt på årsvinsten, varigenom anslutning till det nuvarande systemet vinnes. Dock kan bl. a. vidtagas den reformen (som möjliggöres av den proportionella skattefoten), att ett bolag, som äger aktier i ett annat bolag, slipper skatta för utdelning å desamma, då ifrågavarande vinst redan beskattats hos det senare bolaget. Den nuvarande dubbla (eller flerdubbla) beskattningen av samma vinst hos dotter- och moderbolag är ej endast orättvis, den har även haft en vittgående betydelse för företagskoncentrationens utveckling i vårt land. Den bekväma kontroll- eller ägarebolagsformen har ej kunnat användas — i den mån det ej varit möjligt att genom särskilda manipulationer bokföringsmässigt eliminera dotterbolagets vinst och sålunda undgå dubbelbeskattning —, utan man har i regel måst skrida till en fullständig fusionering av företagen.¹ Dessa fusioner ha i vissa avseenden ej varit förmånliga vare sig för företagen själva eller för samhället; särskilt bör pekas på den utvattning av aktiekapitalet, som så gott som undantagslöst åtföljt desamma. Därmed är ej sagt, att ej även ägarebolaget är förknippat med vissa faror, men dessa kunna kanske lämpligare motarbetas på ett annat område än skattelagstiftningens.

För de *kooperativa föreningarna* åter, vilka av kapitalet kräva endast en normal förräntning och vilkas nettoöverskott därför ej kan betraktas uteslutande som kapitalvinst, synes det vara lämpligast att låta skatten utgå efter en, exempelvis till 6 %, *beräknad* avkastning av föreningens eget kapital, d. v. s. summan av insatser och hopsparade fonder. Därigenom vinnas två fördelar gentemot den nuvarande beskattningen. För det första undvikes den oegentlighet, som ligger däri, att vinst, som sparas (för att kanske utdelas under ett följande mindre gott år), beskattas till fulla beloppet, under det att vinst, som utdelas i form av rabatter eller pristillägg, blir helt och hållet skattefri. Att trots denna eggelse till största möjliga utdelning föreningarna likväl fondera vinstmedel i mycket stor utsträckning,² får uteslutande tillskrivas kooperativens målmedvetna ledning. För det andra bli sådana föreningar, som hopsparat stora fonder och utdela även räntan på dessa såsom pris-

¹ Se härom A. Ljunggren, Monopolsammanslutningarnas organisationsformer och utvecklingstendenser i Sverige, bil. 1 till Trustlagstiftningskommitténs Betänkande, Uppsala 1921, s. 202 ff.

² Av den förut citerade statistiska utredningen, Kooperativ verksamhet i Sverige åren 1917—1919, framgår, att konsumtionsföreningarna i genomsnitt avsatte över 20 % av överskottet till fonder (s. 52—53), och att inom Kooperativa förbundet den avgjort största delen av nettoöverskottet fonderades (s. 74).

tillägg och rabatter, dock skattskyldiga för detta kapitals avkastning, vilket ej kan anses för mer än rättvist.¹

Vad till slut angår *skattens höjd*, bör denna, då det härvid är fråga om en provisorisk specialbeskattning av vissa företag, vara ganska måttlig, så att skatten ej verkar som ett allt för starkt hinder för dessa företagsformers utbredning. 5 % av avkastningen torde kunna sättas som maximigräns för skatten. Denna procentsats motsvarar ungefär den nuvarande skattesatsen för ekonomiska föreningar med högst 10,000 kronors inkomst (5,25 %) och utgör en medelväg mellan skattesatsen för bolag med låg (högst 4 %) vinst, som för närvarande utgör endast 2,63 %, och skattesatsen för bolag med normal (10 %) vinst, som uppgår till 7,7 %.² Skatteökningen för bolag med låg vinstprocent motiveras framför allt därav, att den uppskrivning av det nominella värdet på bolagens tillgångar, som ägde rum i samband med krigsårens fusioner, står i uppenbart missförhållande till dessa tillgångars nuvarande (till följd av penningvärdets stegring) relativt låga värde. Även för våra mest framgångsrika bolag kommer därför antagligen årsvinsten under den närmaste tiden att uppgå till en ganska låg procent av de nominella kapitaltillgångarna. Å andra sidan måste även sänkningen av skatteprocenten för bolag med normal vinst förefalla berättigad. Den nuvarande hårda beskattningen av ifrågavarande bolag torde knappast kunna motiveras vare sig från intressesynpunkten eller i socialpolitiskt avseende, och den har som sagt även den olägenheten med sig, att den utgör en hämsko på en nyttig företagsforms utveckling. Den nämnda skattelindringen är dessutom för närvarande särskilt välbehövlig som en stimulans för företagarverksamheten.

4) *Den socialpolitiska skatten*, som åsyftar en partiell konfiskation till staten av de övernormala vinster, som ett företag till följd av monopolställning eller gynnsamma konjunkturen erhåller på samhällets bekostnad, begränsas till aktiebolag, vilkas årsvinst överstiger 10 % av aktiekapitalet och reservfonden, och göres progressiv i förhållande till vinstprocentens storlek. Beträffande det principiella berättigandet av en dylik skatt kan råda mindre tvekan än beträffande dess mest ändamålsenliga gestaltning. Gentemot den ifrågasatta skatten skulle kunna invändas, att den mycket ofullständigt fyller det angivna syftet. För det första träffar den ej de monopol- eller konjunkturvinster, som andra företag än aktiebolag kunna tillskansa sig. Och för det andra kunna även aktiebolagen undgå beskattning för permanenta monopolvinster, då de vid fusionering

¹ Jfr Pigou, *Co-operative Societies and Income Tax*, *Economic Journal* 1920, s. 161.

² Härvid har räknats med att skatten utgår med 175 % av det i lagen bestämda grundbeloppet.

eller annan ombildning kunna utvattna aktiekapitalet med monopolvinstens kapitaliserade belopp, varigenom denna kommer att utgöra endast normal ränta på det nominella kapitalet (klassiskt exempel: Svenska Sockerfabriksaktiebolaget). Båda dessa invändningar äro berättigade. Men tills en mer effektiv skatteform blivit utexperimenterad, torde det bli nödvändigt att åtnöja sig med den angivna skatten, som till sin huvudsakliga karaktär alltså skulle bli en skatt på bolagens konjunkturvinster. Ett närmare ingående på skattens detaljerade utformning — som förutsätter en undersökning av berörda vinsters omfattning — skulle här föra för långt. Dock må påpekas, att en dubbelbeskattning av samma vinst hos dotter- och moderbolag här knappast kan undvikas utan en del skatte tekniska förvecklingar, men att den i detta fall är mindre stötande, då det enligt förutsättningen är fråga om *oberättigad* vinst.

5. Sammanfattning.

De förslag till reformering av gällande skattebestämmelser, som framförts i den ovan givna utredningen, kunna sammanfattas i följande punkter:

- 1) B-skatten avskaffas;
- 2) begreppet beskattningsbar aktieutdelning revideras, så att i vissa fall även utdelning vid bolags upplösning beskattas som inkomst;
- 3) den extra beskattningen av aktiebolag och ekonomiska föreningar regleras (i en särskild författning) på följande sätt: såväl bolagen som föreningarna träffas av en proportionell skatt på kapitalvinsten (vilken senare för de kooperativa föreningarna beräknas till 6 % av kapitalet) och bolag med övernormal vinst dessutom av en efter vinstprocentens storlek normerad progressivskatt.

Ifall genomförandet av det i punkt 3) angivna förslaget anses taga längre tid i anspråk, torde följande mindre genomgripande reformer kunna omedelbart realiseras: a) den progressiva skattefoten tillämpas ej för ekonomiska föreningar, b) aktiebolagens skatteskala omarbetas, så att skattens grundbelopp utgår med 3 % för bolag, vilkas vinst uppgår till högst 10 %, och med en därefter avpassad stigande procentsats för bolag med större vinst.

